

Introducere

Pornind de la ipoteza că viața privată a persoanei constituie un element esențial al dezvoltării armonioase a omului. În cadrul vieții private omul își manifestă cele mai profunde și personale însușiri, tendințe, își realizează cele mai ascunse dorințe, toate dând expresie personalității reale a unui individ¹.

Așadar, viața privată cuprinde un ansamblu de însușiri și manifestări pe care individul nu dorește să le facă cunoscute nimănui sau, eventual, numai anumitor persoane din jurul său. Viața privată dă expresie unor trăsături și manifestări ale personalității individului pe care acesta nu dorește să le facă publice. Acesta este motivul pentru care majoritatea statelor au inclus această valoare printre cele care merită să fie ocrotite chiar prin intermediul legii penale.

O atare ocrotire este impusă și din necesitatea de a combate eforturile pe care le fac unii de a pătrunde în sfera vieții private a unei persoane, prin utilizarea unor dispozitive speciale, spre a cunoaște secretele sale personale și a le folosi în atingerea unor scopuri ilicite. Așa sunt, de pildă, variatele dispozitive pentru interceptarea telefonică și electronică, aparatele optice de vedere nocturnă, care permit observarea, ascultarea și înregistrarea fiecărui gest, cuvânt rostit într-un cadru intim. Spionajul electronic poate fi folosit în scopul cercetării intențiilor profesionale ori politice ale unui cetățean sau chiar în privința cunoașterii amănunțelor referitoare la viața afectivă, la sănătatea fizică și psihică a unei persoane.

Există, adeseori, interese foarte palpabile de a pătrunde dincolo de aparențele² cu care se înconjoară, voit sau nevoit, unele persoane pentru a satisface anumite exigențe sociale, iar daunele posibile, cauzate de o pătrundere clandestină în viața privată a persoanei, ar putea fi adesea mai mari decât multe alte prejudicii materiale sau morale. Așa, de pildă, tulburările grave ale vieții private pot provoca stări depresive profunde (de

¹ I. Ifrim, *Ocrotirea penală a vieții intime a persoanei*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 13.

² A se vedea J. Carbonnier, *Droit civil*, tome I, *Les personnes. Personnalité, incapacités, personnes morales*, Presses Universitaires de France, Paris, 2000, p. 156; M. Villey, *Philosophie du droit*, Ed. Dalloz, Paris, 2001, p. 7; G. Mihai, *Fundamentele dreptului I-II*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 5.

exemplu, prin divulgarea secretelor private ale unei persoane se poate ajunge la depresii și chiar la sinucidere).

De asemenea, extrema *diminuare a sferei private*, cauzată de ingerințele asupra vieții private a unei persoane, poate determina o izolare periculoasă a individului și chiar apariția unor maladii mentale. Tot astfel, culegerea de informații privitoare la *viața privată* a unei persoane poate da naștere la stări de temere, de spaimă, până la adevărate coșmaruri.

Există și situații când o persoană consimte la divulgarea actelor din *sfera vieții sale private* – de regulă, acest consimțământ este acordat cu obligația respectării anumitor condiții. Iar, dacă aceste condiții nu sunt respectate, apreciem că autorii ar trebuie să fie sancționați, din punct de vedere penal, pentru adevărate agresiuni *grave* asupra *vieții private a persoanei*, cum sunt: *violarea domiciliului, violarea vieții private, divulgarea secretului profesional*.

Ocrotirea vieții private a persoanei nu urmărește numai un scop psihologic, de întărire a convingerii individului că societatea îi asigură posibilitatea de a gândi și a acționa nestânjenit în conformitate cu legea, cu îndatoririle sociale, ci și certitudinea unei atari ocrotiri, fapt ce contribuie la înflorirea și la dezvoltarea individului, la progresul spiritual al omului.

În evoluția sa personală, fiecare individ este supus unor influențe ale mediului ambiant, asaltat de felurite informații, supus la diverse presiuni, unele benefice, altele periculoase. Retragera sa voluntară este esențială pentru a reflecta asupra tuturor acestor influențe și a alege între diversele informații și presiuni.

Necesitatea ocrotirii acestui drept al individului (chiar și prin mijloacele pe care le oferă legea penală) de a se retrage în *forul său interior* și de a reflecta la toate influențele vieții sociale este determinată și de insuficiența, uneori, a mijloacelor ordinare, extrapenale de apărare individuală. În măsura în care nu este eficientă ocrotirea individului pe aceste căi împotriva *unor violări grave* ale drepturilor sale la viața privată, atunci este datoria societății să intervină pentru a-l ocroti, prin mijlocirea legii penale împotriva atingerii aduse acestui drept.

Tema *Ocrotirea vieții private* este de actualitate deoarece analizează o problemă cu mari implicații asupra procesului de perfecționare legislativă penală în raport cu cerințele legislației europene și internaționale, la care România este parte.

Viața privată, așa cum este reglementată de Codul penal, de alte legi naționale, europene și internaționale, precum și de diferite acte normative

emise și în vederea executării acestor legi constituie o instituție importantă, menită să contribuie la ocrotirea vieții private a persoanei.

În lucrarea de față relevăm semnificația multiplă a sferei vieții private, precum și actualitatea ei deosebită în etapa actuală, încercând să explicăm motivul care a stat la baza prezentei lucrări și, de asemenea, să evocăm împrejurările care au determinat abordarea instituției vieții private a persoanei într-o viziune inedită, privind-o sub unghiul acelu element al răspunderii penale care este infracțiunea și trecând, apoi, la înfățișarea principalelor contribuții ale lucrării, așa cum vor fi prezentate la înfățișarea principalelor concluzii și propuneri de *lege ferenda*.

Viața privată este de mare actualitate datorită *dublului scop* pe care ea îl urmărește: *ocotirea vieții private și ocotirea persoanei*.

Trebuie observat, însă, că în literatura noastră juridică, ca de altfel și în literatura juridică în general, nu s-a insistat îndeajuns asupra cercetării acestei teme, nerelevându-se decât într-o mică măsură rolul și semnificația sa, precum și variatele aspecte pe care le înfățișează. Numai în felul acesta se poate explica de ce autorii nu au delimitat întotdeauna în mod corect conceptul de viață privată de alte concepte asemănătoare și nici problemele legate de unul sau altul dintre aceste concepte.

Acestea sunt, prin urmare, și motivele determinante pentru a prezenta ocotirea vieții private a persoanei prin prisma faptei penale, în corelație cu celelalte concepte asemănătoare.

În acest context, apreciem că tema prezentei lucrări, deși a mai fost tratată în cuprinsul unor studii, articole, rămâne una de maximă actualitate și de incontestabilă semnificație teoretică și practică, deoarece viața privată ridică, în continuare, numeroase aspecte și controverse, atât în doctrină și literatura de specialitate, cât și în practica judiciară.

Necesitatea ocotirii vieții private a persoanei, care determină și importanța lucrării ce-i este consacrată, o arătăm prin bogăția și varietatea problematicii, prin originalitatea și temeinicia soluțiilor preconizate și a argumentelor care vor fi aduse, în susținerea lor, prin amploarea materialului documentar. Importantă, desigur, prin semnificația ei teoretică, adică prin acea îmbinare pe care o realizăm între grija de ocrotire a statului și preocuparea caracteristică umanității noastre, de ocrotire a vieții private a persoanei, dar, în unitatea dintre teorie și practică, importantă și prin consecințele pe care le are în viața de zi cu zi a persoanelor.

Din acest punct de vedere, soluțiile propuse în această lucrare ar putea fi adoptate de organele judiciare. În felul acesta, la valoarea științifică a lucrării se adaugă utilitatea ei practică.

În aceste condiții, tema prezentei lucrări, „*Viața privată a persoanei*” este o problemă importantă a Dreptului penal, cu largi implicații și se înscrie în cadrul preocupărilor constante ale doctrinei și practicii judiciare de apărare a persoanei umane, a drepturilor și libertăților acesteia, în cadrul generos oferit de tratatele și convențiile internaționale și de dreptul intern.

Examinarea monografică pe care o realizăm, pe baza consultării unei largi bibliografii de specialitate și a practicii judiciare pune în evidență aspecte noi și importante ale problematicii abordate, pentru o bună cunoaștere și aplicare a dispozițiilor legale în materia ocrotirii vieții private a persoanei prin mijloace de drept penal.

În consecință, ocrotirea penală a vieții private a persoanei trebuie să aibă un rol subsidiar, în sensul că ea intervine doar atunci când ceea ce se ocrotește nu poate fi suficient de ocrotit prin mijloace extrapenale, specifice dreptului civil. Or, pentru a se cunoaște de unde trebuie să înceapă ocrotirea penală atunci când este vorba de ocrotire juridică a relațiilor și valorilor sociale privind un anumit domeniu, cum este cazul vieții private, trebuie în prealabil să se știe precis care este sfera ocrotirii, care sunt infracțiunile pentru relațiile sociale ocrotite, cum pot fi prevenite și combătute aceste fapte penale și în ce situații intervenția ocrotirii penale devine necesară.

În lumina unor astfel de constatări, se poate aprecia dacă în sistemul legii penale în vigoare obiectul ocrotirii *vieții private* este corespunzător ocrotit prin mijloace de drept penal, dacă acest cadru al ocrotirii speciale nu ar trebui să primească modificări, dacă sancțiunile penale existente sunt sau nu în măsură să asigure o eficiență prevenție generală și specială etc.

Determinantă, însă, în studierea acestei probleme este importanța pe care o dobândește viața privată în condițiile în care evoluția digitală, cu profundele ei implicații, aduce pe primul plan al preocupărilor începutului secolului al XXI-lea chestiunea raporturilor actuale și viitoare dintre oameni și mediul în care trăiesc.

Încercarea unei astfel de clarificări teoretice asupra sferei vieții private în raport de normă de incriminare corespunde însă nu numai unor scopuri imediate, ci poate contribui și la desprinderea unor orientări și fundamentări în activitatea practică a organelor judiciare competente.

Capitolul I

Dreptul la viață privată – componentă a drepturilor personalității

1.1. Privire critică asupra drepturilor personalității

O scurtă retrospectivă asupra unei asemenea problematici poate pune în evidență ocrotirea penală a vieții private a persoanei.

Sub acest aspect, Louis Lachance, sublinia faptul că: „*Dreptul natural e o răscruce. El se situează la punctul de întâlnire al politicii, al moralei, al filosofiei naturii și al științei dreptului*”³.

Mircea Djuvara considera că punctul de pornire al dreptului natural rezidă în conceptul unui om natural, fericit și perfect, în afară de legăturile sociale. „*El este și o reminiscență a legendelor biblice despre timpurile de aur de la începutul omenirii*”⁴ – scria reputatul filosof al dreptului.

Cheia problemei ne este dată de ceea ce Hobbes numea trecerea de la „*status naturalis*” la „*status civilis*”, care se realizează prin contractul social.

Figura cea mai prestigioasă care a influențat considerabil filosofia juridică până în ziua de azi este cea a Sfântului Toma din Aquino⁵.

Libertatea de a scrie și de a face cunoscute imperfecțiunile legislației, scrie Kant, rămâne „*ultimul paladium al drepturilor poporului*”⁶. Și încă, această libertate trebuie exercitată „*în limitele respectului și dragostei pentru constituția sub care trăiește*”, ceea ce implică faptul că „*scriitorii se limitează reciproc*”.

Punctul de convergență cu problematica drepturilor omului apare în concepția lui Kant despre libertate. „*Libertățile, arată acesta, contribuie la*

³ L. Lachance, *Le droit et les droits de l'homme*, P.U.F., Paris, 1959, p. 60.

⁴ M. Djuvara, *Teoria generală a dreptului; Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*, Ed. All, București, 1995, p. 327.

⁵ Toma d'Aquino (1225-1274) – supranumit „*doctor angelicus*” – născut lângă orașelul Aquino, din regatul Neapolelui, într-o familie de nobili. După ce a studiat timp de 9 ani în celebra mănăstire Monte Cassino, îndeosebi latina și patristica, s-a înscris în 1239 la Universitatea din Neapole, studiind filosofia, știința, limbile greacă și arabă.

⁶ I. Kant, *Conflictul facultăților*, în *La philosophie de l'histoire*, traducere franceză, Paris, 1947, p. 48.

vitalitatea internă a statului și la prestigiul internațional al acestuia. Nu se mai poate deloc astăzi să se aducă atingerea libertății civile, fără să se simtă prejudiciul pe care îl produce acesta în întreaga activitate a țării, mai ales în comerț, și aceasta face să slăbească forțele statului în relațiile externe”.

Subliniind aceeași idee, el adaugă: „Dacă este împiedicat cetățeanul să-și caute bunăstarea în orice mod crede de cuviință, cu condiția ca acțiunile sale să fie în acord cu libertatea altora, se atinge dinamismul activității generale a țării și, prin aceasta, din nou, toate puterile țării”⁷.

De asemenea, remarcăm, în doctrina juridică, că protecția drepturilor omului își are originea îndepărtată în instituțiile Greciei clasice⁸. Aceștia considerau drepturile omului ca fiind acele drepturi fundamentale, eterne și imuabile pe care orice societate omenească trebuie să le respecte, cu alte cuvinte sunt drepturi care izvorăsc din natura lucrurilor, iar legea nu este decât expresia acestei naturi. În acest fel, drepturile omului izvorăsc din dreptul natural, sunt drepturi naturale, drepturi firești.

Alții au găsit urme de ocrotire pentru drepturile omului în unele societăți din Africa precolonială. O înțelepciune populară din vechiul Egipt, de pildă, afirmă că nu trebuie întrebuițată violența împotriva oamenilor „căci ei sunt născuți din ochii soarelui, ei sunt turma lui Dumnezeu”⁹. De aici rezultă că este dificil și nerelevant a atribui o exclusivitate locului și culturilor timpului în care drepturile omului au fost afirmate și recunoscute¹⁰.

Evoluția amintită s-a produs în cadrul înmulțirii considerabile a acestor drepturi.

Constatăm, așadar, că protecția drepturilor omului, începând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, scrie Rivero,¹¹ s-a transformat, lungindu-se și diversificându-se. Inițial, ea nu consacra decât puteri de „autodeterminare”, cu alte cuvinte libertăți. Mai recent s-a recunoscut însă că natura umană reclamă altceva: un minimum de securitate materială care implică

⁷ I. Kant, *Idee d'une lustoire universelle du point de vue cosmopolitique*, traducere franceză, Paris, 1988, p. 23.

⁸ G. Ténékides, *L'action des Nations Unies contre la discrimination raciale*, Recueil des cours de l'Académie de droit international de la Haye, vol. 168, 1980-III, p. 303.

⁹ J. Ki-Zerbo, *Histoire de l'Afrique noire*, Ed. A. Hatier, Paris, 1978, p. 75.

¹⁰ I.M. Zlătescu, *Protecția juridică a drepturilor omului*, curs, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1996, p. 12.

¹¹ J. Rivero, *Les libertés publiques*, 1 – Les droits de l'homme, P.U.F., Paris, 1978, p. 24.

îndeosebi ocrotirea sănătății și posibilitatea de a găsi o muncă remunerată și, de asemenea, un minimum de dezvoltare intelectuală legat de accesul la învățământ, la cultură, la informație. Aceste noi drepturi ale omului, tot atât de esențiale ca și cele care fuseseră recunoscute inițial, „*se disting totuși de acestea în mod profund din punct de vedere juridic: ele conferă titularului lor nu o putere de liberă opțiune și de liberă acțiune, ci o creanță contra societății*”. Acesta a constatat că s-a impus în dreptul țărilor occidentale, în cea de a doua jumătate a secolului nostru, o anumită diferențiere a drepturilor omului între cele care exprimă o putere de a cere (*pouvoir d'exiger*), ce conferă titularului o creanță împotriva statului, și cele care conferă o putere de a acționa (*pouvoir d'agir*), reprezentată de libertățile tradiționale.

Din primul moment, el și-a pus problema compatibilității dintre aceste două categorii de drepturi. Există între ele o contradicție ori un raport de complementaritate? Cu alte cuvinte, problema omogenității drepturilor omului.

Răspunsul pe care îl dă este atât al existenței complementarității, cât și al contradicției¹².

Ce concluzii permite această succintă trecere în prezenta lucrare?

Mai întâi, aceste drepturi pe care unii autori le numesc *primordiale* sau, după alți autori, *drepturi fundamentale ale omului* sunt prerogative care pot fi calificate ca drepturi subiective și sunt înzestrate cu o acțiune în justiție¹³.

Justificarea acestor drepturi se află, în opinia noastră, în demnitatea persoanei și în libera dezvoltare a personalității¹⁴.

¹² *Idem*, pp. 116-117.

¹³ Filosofia clasică a răspândit ideea unui respect religios pentru om, în timp ce pozitivismul și sociologia văd în om doar o celulă socială. A se vedea, N. Steinhart, *Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional*, Ed. Polirom, Mănăstirea Rohia, 2008, p. 255. S-a afirmat că drepturile omului, astăzi, au devenit un fel de religie care tinde să sacralizeze omul. Alții, mai sceptici, au spus: „Constituțiile s-au făcut pentru om, însă pe lume nu există om pur și simplu. Am văzut în viața mea francezi, italieni, ruși etc, ba chiar știu, mulțumită lui Montesquieu, că poți fi persan, dar în ceea ce privește omul declar că nu l-am văzut în viața mea: dacă există, există fără știrea mea”. J. de Maistre, *Considerații asupra Franței*, Ed. Albatros, București, 2000, p. 70.

¹⁴ În acest sens, a se vedea O. Ungureanu, *Dreptul la onoare și dreptul la demnitate*, în „Pandectele române” nr. 2/2006, p. 119. Aceste drepturi au mai fost definite ca fiind prerogative extrapatrimoniale atașate persoanei, care exprimă chintesența ființei umane, fiind intrinseci acesteia. A se vedea, C. Jugastru, *Expunerea drepturilor personalității*, în „Acta Universitatis Lucian Blaga” nr. 17/2008, p. 17.

Drepturile personalității au natura de *drepturi extrapatrimoniale*¹⁵ deoarece ele nu au un conținut economic. Într-adevăr, viața, demnitatea, onoarea etc. nu pot fi evaluate în bani; ele nu sunt bunuri în sensul strict al termenului¹⁶.

În doctrina noastră, pe drept cuvânt, majoritatea autorilor clasifică drepturile extrapatrimoniale în trei categorii: *a) drepturi care privesc existența și integritatea* (fizică și morală a persoanei, dreptul la viață, la sănătate, la integritate corporală, dreptul la onoare, cinste ori reputație, dreptul la demnitatea umană, dreptul la viață privată etc.); *b) drepturi privind atributele de identificare ale persoanelor fizice și juridice* (dreptul la nume, la denumire, la domiciliu etc); *c) drepturi privind creația intelectuală, adică cele izvorâte din opera literară, artistică ori științifică și din invenție*¹⁷.

În sfârșit, ele sunt *imprescriptibile* (achizitiv și extinctiv)¹⁸ și opozabile *erga omnes*¹⁹. Totuși, aceste caractere trebuie privite uneori nuanțat; există

¹⁵ Preferăm această denumire (în locul celei de „drepturi personal nepatrimoniale”) deoarece ea subliniază ideea că aceste drepturi nu se integrează patrimoniului persoanei. Aceasta deși Decretul nr. 31/1954 privind persoana fizică și persoana juridică și majoritatea autorilor noștri folosesc sintagma de *drepturi personal nepatrimoniale*. Menționăm că drepturile personalității *nu se confundă* cu drepturile personale (de creanță);

¹⁶ Unii autori, Fr. Zenati-Castaing și Th. Revet, a căror originalitate și subtilitate ne sunt cunoscute, susțin că personalitatea este un bun și că în drepturile personalității persoana umană nu este subiect deoarece ea constituie chiar așezământul prerogativelor juridice luate în considerare. Noțiunea de personalitate induce prin ea însăși calificarea de bun care îi este inerentă; „nu există bun mai rar și mai prețios ca personalitatea deoarece ea nu există decât într-un singur exemplar și se împotrivesc oricărei fungibilități”. Dar, în afara elementelor care formează personalitatea, persoana umană nu este un bun. De aceea puterile pe care le exercită subiectul asupra unei părți din el însuși care nu reprezintă personalitatea sa nu țin de dreptul subiectiv, ci de libertate; subiectul, atunci când acționează asupra personalității sale, exercită un drept subiectiv pentru că acționează asupra unui bun. Fr. Zenati-Castaing, Th. Revet, *Manuel de droit des personnes*, Presses Universitaires de France, Paris, 2006, p. 219.

¹⁷ A se vedea, de exemplu, Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a VI-a revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Șansa S.R.L., București, 2000, p. 90.

¹⁸ Justificarea imprescriptibilității lor rezultă din perpetuitatea și inalienabilitatea lor. A se vedea M. Nicolae, *Prescripția extinctivă*, Ed. Rosetti, București, 2004, p. 421.

¹⁹ Fiind strâns legate de persoană, drepturile personalității nu pot fi exercitate decât în mod direct, iar nu și prin intermediul altor persoane. A se vedea E. Chelaru, *Drept civil. Persoanele*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 15.

interferențe între drepturile personalității (care sunt, așa cum am arătat, drepturi extrapatrimoniale) și drepturile patrimoniale²⁰.

Ne interesează – sub aspectul analizei – numai acele drepturi care au o rezonanță în dreptul penal. Menționăm că, deși sfera vieții private cuprinde și viața sexuală a persoanei, precum și activitățile desfășurate pentru îngrijirea sănătății și dezvoltarea fizică, adică acele activități care contribuie la dezvoltarea fizică și psihică a persoanei, în lucrarea de față sunt analizate *numai unele dintre faptele grave* prin care poate fi încălcată *viața privată* a unei persoane, și anume Capitolul IX intitulat „Infrațiuni care aduc atingere domiciliului și vieții private” (art. 224-227 C. pen.) din titlul I al Părții speciale intitulat „Infrațiuni contra persoanei”. Alte fapte, prin care s-ar aduce atingere cu precădere vieții private a persoanei, nu intră în preocupările lucrării de față.

Criteriul de departajare este acela că aceste drepturi se supun regulii înscrise și în art. 998 C. civ., respectiv sancțiunii generale care operează pentru toate atingerile aduse personalității²¹. Dar această departajare este facilitată de dispozițiile art. 54 din Decretul nr. 31/1954 care stabilea că: „Persoana care a suferit o atingere în dreptul său la nume ori la pseudonim, la denumire, la onoare, la reputație, în dreptul personal nepatrimonial de autor al unei opere științifice, artistice ori literare, de inventator sau în orice alt drept personal nepatrimonial va putea cere instanței judecătorești încetarea săvârșirii faptei care aduce atingere drepturilor mai sus arătate”²².

Dar ne putem întreba dacă creșterea protecției personalității nu se datorează tocmai nerespectării lor: un drept nu apare cu adevărat decât atunci când este amenințat²³.

²⁰ Sunt autori (G. Loiseau) care disting între drepturi primare (extrapatrimoniale) și drepturi derivate ale personalității (drepturi patrimoniale cu caracter personal); A se vedea E. Deleury, D. Goubau, *Les droits des personnes physiques*, Editions Yvon Blais, Montreal, 2002, p. 74.

²¹ S-a arătat, cu drept cuvânt, că echivalența drepturi-libertăți publice de pe plan intern poate fi transpusă pe plan internațional luând însă denumirea de „drepturile omului” ca valori recunoscute universal. C. Bîrsan, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*, vol. I. *Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 11. Autorul precizează că, pe plan intern, drepturile omului sunt drepturi publice prevăzute și apărute prin norme de drept național (*ibidem*).

²² A se vedea, M. Kundera, *L'immortalité*, Ed. Gallimard, Paris, 1990, p. 166.

²³ Ph. Malaurie, L. Aynès, *Les personnes. Les incapacités*, Ed. Defrénois, Paris, 2004, p. 85.

Oarecum asemănător actualei reglementări²⁴, articolul precitat, în alin. (2) stabilește că, totodată, persoana lezată poate cere instanței să-1 oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului încălcat; bunăoară, obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare sau orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.

Poate este bine de amintit că drepturile personalității au fost opera doctrinei și jurisprudenței și ele nu au fost puse în evidență decât în timp. Codul civil, la origine, nu reglementa nimic din acest mănunchi de drepturi²⁵. Se pare că evoluția și consacrarea lor a fost impulsionată de luarea în considerare a demnității persoanei umane, în *special a dreptului la respectarea vieții private și a dreptului la imagine*. Această situație explică – mai ales în lipsa unei reglementări exhaustive – de ce este dificil încă să se facă o sistematizare și caracterizare perfectă a materiei²⁶.

Într-adevăr, diversitatea opiniilor persistă și în doctrina străină. Un tablou, chiar și incomplet, privind clasificarea acestor drepturi ne poate forma o imagine mai clară asupra lor.

De asemenea, subliniem și faptul că unii juriști fac o demarcație netă între:

1. *drepturile privind aspectul fizic al persoanei* – dreptul persoanei asupra corpului său și dreptul persoanei la respectarea corpului său – și

²⁴ A se vedea, L. Pop, *Reglementările noului Cod civil cu privire la repararea prejudiciului în cazul răspunderii delictuale*, în *Dreptul* nr. 6/2010, p. 22.

²⁵ Pentru detalii, M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Constituția României revizuită - comentarii și explicații*, Ed. All Beck, București, 2004, pp. 56-60. Noul Cod civil stabilește în art. 252 că: „Orice persoană fizică are dreptul la ocrotirea valorilor strâns legate de ființa umană, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică, demnitatea, intimitatea vieții private, creația științifică, literară sau tehnică, precum și a oricăror alte drepturi nepatrimoniale”.

²⁶ În tratatul său de drept civil francez, Zachariae consideră atributele persoanei ca bunuri înăscute, deosebindu-le de bunurile ordinare, care sunt dobândite. Aubry și Rau vor relua această abordare menționând printre ele corpul uman, libertatea, onoarea și secretul corespondenței. Au existat două abordări contradictorii în această privință: una fondată pe noțiunea de bun și una fondată pe noțiunea de drept subiectiv, aceasta din urmă învingând. Doctrina germană a fost aceea care la sfârșitul sec. al XIX-lea a elaborat o teorie a personalității și din care s-a inspirat doctrina franceză Fr. Zenati-Castaing, Th. Revet, *op. cit.*, p. 210.

2. *drepturile privind aspectul moral al persoanei* incluzând: dreptul la imagine și la respectarea vieții private; dreptul la respectarea prezumției de nevinovăție; dreptul la inviolabilitatea domiciliului; dreptul la secretul corespondenței; dreptul la onoare; dreptul autorului asupra operei sale²⁷.

Alții caracterizează aceste drepturi ca fiind extrapatrimoniale și le împart în:

1. *drepturi relative la integritatea fizică*: corpul uman și viața umană;
2. *drepturi relative la integritatea morală*: demnitate, conștiință, onoare, prezumția de nevinovăție, afecțiune;
3. *drepturi relative la viața privată*: protecția vieții private, imaginea și vocea²⁸.

Într-o altă clasificare se distinge între *dreptul la integritate fizică* (protecția corpului uman în viață și respectul corpului uman după deces) și *dreptul la integritate morală și la libertățile civile* (dreptul la onoare, reputație, la viața privată, la anonim, la confidențialitate)²⁹. Alți autori deosebesc trei categorii de drepturi extrapatrimoniale: 1) *drepturile personalității propriu-zise*; 2) *drepturi relative la elementele de stare civilă a persoanei*; 3) *libertățile fundamentale*³⁰. Într-o altă concepție se distinge între: 1. *dreptul la respectarea integrității fizice*, care presupune protecția corpului uman și protecția vieții umane (dreptul la viață și la sănătate); 2. *dreptul la integritate morală* (dreptul la respectul vieții private); 3. *dreptul la imagine*; 4. *alte drepturi ale personalității* (dreptul la voce, dreptul la onoare, dreptul la prezumția de nevinovăție)³¹.

De observat că, analizând persoana fizică, Fr. Zenati-Castaing și Th. Revet disting între drepturile legate de corpul uman și utilizarea corpului uman, aceasta din urmă fiind compusă din imagine, voce și viața privată³².

²⁷ Ph. Malinvaud, *Introduction à l'étude du droit*, Ed. Litec, Paris, 1998, p. 143.

²⁸ Fr. Terré, D. Fenouillet, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Ed. Dalloz, Paris, 1996, p. 87. Oarecum asemănător, drepturile personalității sunt împărțite în: dreptul la *integritate fizică*, dreptul la *integritate morală* (care include dreptul la viața privată), dreptul la *imagine* și dreptul la *onoare* (L. Stasi, *Droit civil. Incapacités. Famille*, Editions Paradigme, Orléans, 2004, pp. 40-62).

²⁹ E. Deleury, D. Goubau, *op. cit.*, pp. 97-214. Alți autori clasifică drepturile personalității în drepturi privind integritatea fizică, drepturi privind integritatea morală și drepturi privind viața privată (Fr. Terré, D. Fenouillet, *op. cit.*, pp. 50-103).

³⁰ Ch. Larroumet, *Introduction à l'étude du droit privé*, tome I, 4-e édition, Economica, 2004, pp. 269-271.

³¹ S. Gjidara-Decaix, *Précis de droit civil*, Presses Universitaires de France, Paris, 2007, pp. 52-90.

³² Idem, *Manuel de droit des personnes, op. cit.*, pp. 209-339.